

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА
ФРАНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

доц. А.В. Сташин

(підпис)

«___» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ТА МІСЦЕВИМИ
ФІНАНСАМИ»**

галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

освітній ступінь: бакалавр

форма навчання: денна

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ЛЬВІВ – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління державними та місцевими фінансами»

галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітнього ступеня «бакалавр» – 28 с.

Розробник:

Татарин Н.Б. – доцент кафедри фінансового менеджменту, к.е.н., доцент

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри фінансового менеджменту
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

Завідувача кафедри
фінансового менеджменту
«27» серпня 2020 року

_____ проф. Ситник Н.С.

Затверджено Вченою радою факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 року

ЗМІНИ

до робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри (перезатвердження робочої програми)	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри
2020-2021	Відповідно до регламенту організації освітнього процесу в дистанційному режимі від 31.08.2020р., починаючи з 01.09. 2020р. лекції з навчальної дисципліни «Бюджетна система» проводяться онлайн із використанням технологій дистанційного навчання – хмарного середовищаOffice 365	27.08.2020р. № 1	
2020-2021	Відповідно до розпорядження Про організацію освітнього процесу на факультеті управління фінансами та бізнесу із застосуванням дистанційних технологій у 1-му семестрі 2020-2021 навчального року від 16.09.2020р. з 21 вересня 2020 року по 31 жовтня 2020 р. лекційні та семінарські (практичні) заняття з навчальної дисципліни «Бюджетна система» проводяться в дистанційному режимі із застосуванням технологій дистанційного навчання – хмарного середовищаOffice 365	Розпорядження від 16.09.2020р. № 141-р	

© Татарин Н.Б., 2020 рік
© ЛНУ імені Івана Франка, 2020 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Предметом вивчення дисципліни «Управління державними та місцевими фінансами» є сукупність форм та методів організаційно-правових та методичних засад управління державними та місцевими фінансами в Україні в умовах сьогодення.

Мета навчальної дисципліни

Полягає в розширенні та поглибленні теоретичних знань студентів з питань формування і функціонування державних та місцевих фінансів та набуття практичних навичок застосування інструментарію управління фінансовими ресурсами держави та місцевого самоврядування.

Основні завдання

Вивчення основних засад управлінської діяльності у сфері державних та місцевих фінансів. Оволодіння методиками прийняття ефективних рішень у межах формування та використання фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів, цільових бюджетних і позабюджетних фондів, державних і комунальних підприємств.

1.1. Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Політичної економіка	Регіональна економіка
Мікроекономіка	Бюджетна система
Макроекономіка	Податкова система
Економіки і фінанси суб'єктів підприємництва	Аудит і оцінювання управлінської діяльності
Публічні фінанси	Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва
Фінанси, гроші і кредит	Державний аудит

1.2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність досліджувати тенденції розвитку бюджетної системи за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати ефективність бюджетної політики.	Знати та розуміти законодавчі, нормативні та інструктивні документи з питань планування та регулювання бюджетної системи
Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури	Знати і розуміти теоретичні основи побудови бюджетної системи України та окремих зарубіжних країн
Здатність здійснювати аналіз бюджетної системи: доходів бюджету, напрямів фінансування видатків	Виконувати необхідні розрахунки бюджетних доходів і витрат на всіх рівнях бюджетної системи
Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях бюджетної системи
Уміння застосовувати економіко-математичні методи та моделі для визначення обсягів бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави	Вміти оцінювати бюджетну політику, що проводиться в Україні
Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання бюджетної системи	Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування
Володіння базовими знаннями законодавства у сфері бюджетно-податкового регулювання	Вміти складати кошториси бюджетних установ. Вміння визначати розміри соціальних допомог
Навички застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для отримання та обробки даних у бюджетній сфері	Знаходити резерви додаткових надходжень і економії витрат відповідного бюджету
Уміння складати та аналізувати фінансово-бюджетну звітність	Демонструвати вміння використовувати набуті знання та навички при фінансуванні державного бюджету України, обслуговуванні боргових зобов'язань державного бюджету України, плануванні та контролі бюджету, управлінні державним боргом;
Спроможність виконувати контрольні функції у фінансовій сфері	Володіти методами оцінки стану, проблем та перспектив розвитку бюджетної системи України

РОЗДІЛ 2. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ТА МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ»

Характеристика навчальної дисципліни							
Шифр та найменування галузі знань: 28 «Публічне управління та адміністрування»				Цикл дисциплін за навчальним планом: <u>Нормативна дисципліна</u>			
Код та назва спеціальності: 281 «Публічне управління та адміністрування»				Освітній ступінь: _____ бакалавр			
Спеціалізація: _____							
Курс: _____ 4 _____ Семестр: _____ 7 _____				Методи навчання: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, ІРС, робота в бібліотеці, Інтернеті, відвідування фінансово-кредитних установ, складання схем, таблиць тощо			
Кількість кредитів ECTS	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Лекції	Семінари, практичні, лабораторні	Заліки по модулях (контрольні роботи)	Самостійна робота студента (СРС)	Індивідуальна робота студента (ІР)
3	90	48	32	16	-	42	-
Кількість тижневих годин		Кількість змістових модулів (тем)		Кількість заліків по модулях/контрольних робіт		Вид контролю	
3		8		-		іспит	

РОЗДІЛ 3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
Тема 1.	Сутність державних та місцевих фінансів
Тема 2.	Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами
Тема 3.	Управління доходами бюджетів
Тема 4.	Управління видатками бюджетів
Тема 5.	Державні та місцеві запозичення і управління боргом
Тема 6.	Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів
Тема 7.	Управління фінансами державних і комунальних підприємств
Тема 8.	Зарубіжний досвід управління фінансами державного та місцевого рівнів

РОЗДІЛ 4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність державних та місцевих фінансів

Сутність і склад державних фінансів, організація фінансової діяльності держави.

Державний бюджет як економічна категорія. Функції бюджету.

Місцеві фінанси у складі фінансової системи України.

Бюджетна політика України, її особливості та значення.

Тема 2. Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами

Правові засади формування та виконання державного та місцевих бюджетів.

Нормативне забезпечення діяльності державних органів влади.

Тема 3. Управління доходами бюджетів

Економічна сутність доходів Державного бюджету України і їх роль у розв'язанні проблем економічного зростання

Законодавчо-нормативна база формування доходів Державного Бюджету України

Джерела формування доходів бюджету

Тема 4. Управління видатками бюджетів

Суть та особливості видатків бюджету

Система управління видатками бюджету

Програмно-цільовий метод в процесі управління видатками бюджету

Тема 5. Державні та місцеві запозичення і управління боргом

Нормативно-правова характеристика державних та місцевих запозичень

Характеристика державного та місцевого боргу

Управління боргом

Тема 6. Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів

Характеристика державних цільових фондів України

Структура та джерела формування Пенсійного фонду України

Фонд соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням

Фонд соціального страхування на випадок безробіття Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які призвели до втрати працездатності

Тема 7. Управління фінансами державних і комунальних підприємств

Особливості організації фінансів державних підприємств.

Поняття комунальної власності та особливості її формування в Україні.

Місцеве господарство і його роль у формуванні місцевих бюджетів.

Особливості організації фінансів підприємств комунальної власності.

Основні напрями реформування комунального сектору в Україні.

Тема 8. Зарубіжний досвід управління фінансами державного та місцевого рівнів

Особливості бюджетних систем зарубіжних країн.

Місцеве оподаткування в зарубіжних країнах.

Бюджетні відносини Європейського Союзу.

Податкова політика Європейського Союзу.

Особливості бюджетної і податкової політики США.

РОЗДІЛ 5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

5.1. Основна література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Податковий кодекс України від 03 лютого 2013 р. № 2755-17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 (із змінами і доп.) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України від 28 грудня 2014 року № 79-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
5. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20>.
6. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
7. Про засади державної регіональної політики від 5 лютого 2015 № 156-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
8. Про затвердження складових програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 20 вересня 2017 року № 793 [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10 квітня 2014 р. № 1197-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>.
10. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів від 1 квітня 2014 р. № 333-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

12. Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 92-р [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80>.
13. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А.Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади. Практичний посібник / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – Київ : – 2017. – 117 с. URL : <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Місцевий-бюджет-ОТГ.pdf>
Дерун Т. М. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад / Т. М. Дерун. – Київ : АМУ, 2015. – 40 с. URL : <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/posibnyk.tergrweb.pdf>
14. Децентралізація. Місцеві бюджети об'єднаних територіальних громад : фін.-аналіт. матеріали / Каб. Міністрів України, М-во регіон. розвитку, буд-ва та ЖКГ України ; підгот. Я. М. Казюк ; консультац. підтримка Я. Джийкіч. – [Київ : б. в.], 2016. – 190 с.
Муніципальні фінанси: навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2015. – 360 с. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12250/1/Муніципальні%20фінанси%20%282015%29.pdf>
15. Наталенко Н. В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади (навчальний модуль) / Н. В. Наталенко. – Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 72 с.
16. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О. М. Ніколаєва. – К.: ЦУЛ, 2013. – 354 с.
17. Осадчук С. В. Бюджетна децентралізація: стан і перспективи / С. В. Осадчук [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2008-3/doc/3/15.pdf>.
18. Прогнозування розвитку територій. Бюджетне прогнозування: навч. посіб. / В. В. Мамонова [та ін.]; за заг. наук. ред. М. М. Білінської. – Київ: НАДУ, 2014. – 200 с.
19. Прогнозування та управління соціально-економічними процесами в регіоні: монографія / за наук. ред. В. С. Загорського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 238 с.
20. Ткачук А. Про бюджет і не тільки. Спеціально для об'єднаних територіальних громад / А. Ткачук, Н. Наталенко. – Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 76 с.
21. Фінанси об'єднаних територіальних громад / Стасишин А.В., Татарин Н.Б. та ін.; за заг. ред. Н.С. Ситник. – Львів: Видавництво “Апріорі”, 2019. – 533 с.

5.2. Додаткова література

1. Алексєєв І. В. Бюджетна система: навч. посіб. / І. В. Алексєєв. – К. : Ліра-К, 2010. – 376 с.
2. Буряк П.Ю., Смолінська С.Д., Татарин Н.Б. Фінанси: Підручник. – К.: «Хай – Тек Прес», 2010. – 329с.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів. – К.: Центр видавничої літератури, 2005.
4. Говорушко Т. А. Бюджетна система: навч. посіб. / Т. А. Говорушко. – К. : Ліра-К, 2014. – 296 с.
5. Кириленко О.П. Муніципальні фінанси: [навчальний посібник]. / За ред. д.е.н. , проф.. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон. – 2015. – 36-45 с.
6. Клівіденко Л. М. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів і шляхи їх вирішення / Л. М. Клівіденко, Л. В. Якимчук // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2016. – № 7.
7. Нескородева І. І. Бюджетна система в структурно-логічних схемах / І. І. Нескородева. – К. : Ліра-К, 2012. – 176 с.
8. Рева Т.М. Місцеві фінанси: [навчальний посібник] / Т.М. Рева, К.Ф. Ковальчук, Н.В. Кучкова. – К.: ЦУЛ. – 2014.
9. Сунцова, О. О. Місцеві фінанси / О. О. Сунцова. – К.: ЦУЛ. – 2011.
10. Татарин Н.Б. Бюджетно-податкова політика: основні напрями удосконалення та забезпечення стабільності здійснення в Україні / Татарин Н.Б. // «Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка», 2016. – Т. 21. Вип. 2. – С. 174-178.
11. Татарин Н.Б., Войтович В.В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування / Татарин Н.Б., Войтович В.В. // Наукове періодичне видання «Науковий вісник Ужгородського національного університету». Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство», 2017. – Випуск 11. – С. 159-163.
12. Татарин Н.Б., Голік В.І. Місцеві бюджети як основа самостійності місцевого самоврядування / Татарин Н.Б., Голік В.І. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». Збірник наукових праць, 2017. Випуск 23. – Частина 2. – С. 72-76.
13. Татарин Н.Б., Муляр В.І. Проблеми формування та використання коштів місцевих бюджетів / Татарин Н.Б., Муляр В.І. // Електронне наукове фахове видання «СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ». – Випуск 2 (07) 2017. – С. 111-115. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://easterneurope-ebm.in.ua/index.php/7-2017-ukr>
14. Татарин Н.Б., Джуган Л.Б. Місцеві бюджети в контексті фінансової децентралізації / Татарин Н.Б., Джуган Л.Б. // Економіка. Фінанси. Право. Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – № 1/3'2018. – С. 25-29.

15. Татарин Н.Б., Михалюк О.В. Бюджетна децентралізація як шлях до зміцнення фінансової самостійності місцевого самоврядування / Татарин Н.Б., Михалюк О.В. // «БІЗНЕС-НАВІГАТОР». – Випуск 2 (45)/2018. – С. 117-120.
16. Татарин Н.Б., Пупко І.В. Формування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації / Татарин Н.Б., Пупко І.В. // Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». – Випуск. – 29/ 2018. / – С. 85-90.
17. Татарин Н.Б., Снітко С.О. Формування об'єднаних територіальних громад як ключовий фактор децентралізації фінансових ресурсів / Татарин Н.Б., Снітко С.О. // «Економіка та суспільство». – Випуск №16. – 2018. – С. 822-826. http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/125.pdf
18. Татарин Н.Б., Негода І.І. Бюджетування в Україні: становлення та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Н.Б. Татарин, І.І. Негода // Інфраструктура ринку. – 2018. – №24. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.market-infr.od.ua/uk/24-2018>
19. Чала Н. Д. Бюджетна система: навч. посіб. / Н. Д. Чала, Л. В. Лазоренко. – К. : Знання, 2010. – 223 с.
20. Федосов В. М. Бюджетна система: підручник / В. М. Федосов. – К. : Ліра-К, 2012. – 871 с.
21. Федосов В.М. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І.Юрія. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
22. Шевчук Н.Ю. Структура видатків місцевих бюджетів України та особливості їх побудови / Н. Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5.

5.3. Періодичні видання

1. Актуальні проблеми економіки
2. Баланс-Бюджет
3. Бюджетна бухгалтерія
4. Економіка України
5. Економіка, фінанси, право
6. Економіст
7. Казна України
8. Регіональна економіка
9. Світ фінансів
10. Сталий розвиток економіки
11. Фінанси України

**РОЗДІЛ 6. ГРАФІК РОЗПОДІЛУ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ
ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ**

№ розділу, теми (змістові модулі)	Назва розділу, теми, змістового модуля	Кількість годин за ОПП			Розподіл аудиторних годин	
		Всього	у тому числі		Лекції	Семинари / практичні
			СРС	Аудит орні		
1.	Сутність державних та місцевих фінансів	13	7	6	2	4
2.	Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами	11	5	6	4	2
3.	Управління доходами бюджетів	11	5	6	4	2
4.	Управління видатками бюджетів	11	5	6	4	2
5.	Державні та місцеві запозичення і управління боргом	11	5	6	4	2
6.	Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів	13	5	8	6	2
7.	Управління фінансами державних і комунальних підприємств	11	5	6	4	2
8.	Зарубіжний досвід управління фінансами державного та місцевого рівнів	11	5	6	4	2
Разом годин		90	42	48	32	16

6. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ
6. 1. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема та короткий зміст заняття	Кіл-ть годин
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1.	Сутність державних та місцевих фінансів	2
2.	Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами	4
3.	Управління доходами бюджетів	4
4.	Управління видатками бюджетів	4
5.	Державні та місцеві запозичення і управління боргом	4
6.	Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів	6
7.	Управління фінансами державних і комунальних підприємств	4
8.	Зарубіжний досвід управління фінансами державного та місцевого рівнів	4
Разом годин		32

6. 2. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема	Кількість годин
1	2	3
Тема 1.	Сутність державних та місцевих фінансів	2
Тема 2.	Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами	2
Тема 3.	Управління доходами бюджетів	2
Тема 4.	Управління видатками бюджетів	2
Тема 5.	Державні та місцеві запозичення і управління боргом	2
Тема 6.	Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів	2
Тема 7.	Управління фінансами державних і комунальних підприємств	2
Тема 8.	Зарубіжний досвід управління фінансами державного та місцевого рівнів	2
Разом семінарських (практичних) занять		16

6.3. ГРАФІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

№ п/п	Назва розділу, зміст консультації	Кількість годин
1.	Консультація по організації та виконанню самостійної роботи студентів, по підготовці до семінарських занять, опрацювання рекомендованої літератури	3
2.	Консультація щодо виконання студентами ІРС	4
Разом годин		7

РОЗДІЛ 8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Концептуальні засади теорії і практики розвитку місцевих фінансів.
2. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів.
3. Поняття та структура місцевих бюджетів.
4. Місцеві фінансові органи, їх завдання, повноваження, функції.
5. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету України і планами економічного та соціального розвитку територій.
6. Склад, структура, планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.
7. Бюджет розвитку місцевих бюджетів.
8. Позики місцевим бюджетам.
9. Роль, призначення та напрями діяльності місцевих цільових фондів.
10. Порядок формування та напрями використання коштів місцевих цільових фондів.
11. Управління коштами місцевих цільових фондів та контроль за їх використанням.
12. Звітність про формування і функціонування місцевих цільових фондів.
13. Особливості формування та використання коштів резервних фондів органів місцевого самоврядування.
14. Склад місцевих податків і зборів в Україні.
15. Поняття і форми місцевих запозичень та місцевих гарантій.
16. Граничні обсяги місцевого боргу та місцевих гарантій.
17. Порядок здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій.
18. Виконання зобов'язань за місцевими запозиченнями і місцевими гарантіями.
19. Проблеми розвитку місцевих запозичень і надання місцевих гарантій в Україні.
20. Поняття комунальної власності, суб'єкти та об'єкти права комунальної власності.
21. Особливості функціонування та фінансова діяльність комунальних підприємств за їх видами.
22. Фінансові ресурси підприємств, організацій та установ комунальної форми власності.
23. Бюджетне фінансування об'єктів комунальної власності.
24. Поняття житлово-комунального господарства, його завдання, функції та структура.
25. Формування, встановлення та регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги.

26. Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо встановлення та регулювання цін (тарифів) на житлово-комунальні послуги.

27. Програмно-цільовий метод формування та виконання місцевих бюджетів.

28. Реформа адміністративно-територіального устрою України та її вплив на реалізацію регіональної бюджетної політики.

29. Державний бюджет як економічна категорія. Роль і місце бюджету в перерозподільних відносинах у суспільстві.

30. Державний бюджет як основний фінансовий план. Роль і місце бюджету в системі фінансових планів.

31. Склад і структура доходів і видатків бюджету, фактори, що впливають на них.

32. Поняття поточного бюджету і бюджету розвитку місцевих бюджетів.

33. Критерії розмежування доходів і видатків між бюджетами.

34. Видатки, що здійснюються з Державного бюджету України.

35. Бюджетна класифікація. Значення бюджетної класифікації для прогнозування доходів і видатків та їх виконання. Структура бюджетної класифікації.

36. Класифікація доходів бюджету.

37. Класифікація видатків бюджету. Поняття функціональної, відомчої і економічної класифікації видатків бюджету.

38. Класифікація фінансування бюджету.

39. Класифікація боргу.

40. Методи формування доходів бюджету.

41. Джерела формування доходів бюджету.

42. Неподаткові доходи бюджету.

43. Надходження в бюджет від державних позик.

44. Організація мобілізації доходів бюджету.

45. Позабюджетні цільові фонди.

46. Специфіка діяльності підприємств державної та комунальної власності.

47. Управління державним та комунальним майном.

48. Державний кредит і державні запозичення.

49. Зарубіжний досвід управління державними та місцевими фінансами.

РОЗДІЛ 9. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Основним нормативним документом, що визначає оцінювання сформованих компетентностей у студентів є Положення «Про контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів Львівського національного університету імені Івана Франка» від 01.03.2013р. із змінами, затвердженими наказом ректора від 01.07.2015р. № О-96. Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою (за шкалою ECTS та національною шкалою).

Відповідно до Положення система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує такі види занять як лекційні, семінарські/практичні заняття, виконання самостійної роботи і індивідуальної роботи (ІР), а також модульної контрольної роботи.

- поточний контроль знань та компетентностей роботи студентів включає суму оцінок за семінари/практичні заняття, самостійну та індивідуальну роботу (максимальна кількість балів – 50).
- підсумковий контроль знань та компетентностей студентів включає модульну контрольну роботу (максимальна кількість балів– 50).

Підсумкова максимальна кількість – 100 балів.

9.1. Таблиця оцінювання знань та компетенцій студентів

Поточний контроль				Іспит, бали	РАЗОМ, бали
Семінари/практичні, бали	Самостійна робота, бали	Індивідуальна робота, бали	РАЗОМ бали		
Теми №1-8 8*5 балів					
40	5	5	50	50	100

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – 20% від визначених балів за даний вид роботи. Студенти виконують декілька видів письмових робіт (есе, індивідуальну роботу). Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, довідка про стан здоров'я).

Політика щодо академічної доброчесності: списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі

студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять (лекцій, практичних, семінарських занять курсу) є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік, карантин) навчання може відбуватись в онлайн формі. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Уся література, яка викладачем надається виключно в освітніх цілях є без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

9.2 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу	Максимальна кількість балів
1. Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях			
Критерії оцінювання		5 балів	
Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях (від 0 до 5 балів)			
	<ul style="list-style-type: none"> • розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання; • повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; • правильне розкриття змісту категорії та законів, механізму їх взаємозв'язку і взаємодії; • здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки і узагальнення, знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів їх представників; • уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; • демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; • використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх подій в економічній та фінансовій сфері в країні та за її межами; • знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод, обов'язкове посилання на них під час розкриття питань; 	5	

<ul style="list-style-type: none"> • активна участь в обговоренні дискусійних і проблемних питань теми семінару. 	
<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного-двох пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами все ж таки студентом допущені помилки під час використання цифрового матеріалу, посилання на конкретні історичні періоди та факти, неточності у формулюванні термінів і категорій, проте з допомогою викладача він швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді; • студент не бере участі в обговоренні проблемних питань семінару. 	4
<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття трьох чи більше пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); одночасно мають місце два чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерії оцінки "задовільно"; 	3
<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді відсутні належні докази і аргументи, зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим, хибні; • характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді; • допущені грубі помилки і студент не може їх виправити. 	1-2
<ul style="list-style-type: none"> • студент відсутній на занятті; • студент не приймав участь в обговоренні питань семінару. 	0
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск з поважних причин у повному обсязі 	3
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск з поважних причин у повному обсязі з неточностями у відповідях 	2
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск з поважних причин у неповному обсязі з неточностями у відповідях 	1
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск без поважних причин у повному обсязі 	2
<ul style="list-style-type: none"> • відпрацьоване семінарське заняття через пропуск без поважних причин у неповному обсязі з неточностями у відповідях 	1
<ul style="list-style-type: none"> • пропущене семінарське заняття невідпрацьоване 	0
2. Самостійна робота студентів (СРС)	
Критерії оцінювання	5 балів
Розв'язання тестових питань:	
<ul style="list-style-type: none"> • дана відповідь на всі тестові питання (30 питань) без помилок 	5
<ul style="list-style-type: none"> • дана відповідь на 25 тестових питань без помилок 	4
<ul style="list-style-type: none"> • дана відповідь на 20 тестових питань без помилок 	3
<ul style="list-style-type: none"> • дана відповідь на 15 тестових питань без помилок 	2

• дана відповідь на 10 тестових питань без помилок	1
• самостійна робота не виконана	0
4. Індивідуальна робота студента (ІРС)	
Критерії оцінювання	5 балів
Написання реферату	від 0 до 5 балів
Участь у конкурсі студентських наукових робіт	від 0 до 5 балів
Участь у роботі студентської наукової гуртки за тематикою дисципліни	від 0 до 5 балів
Участь у науково-дослідній роботі кафедри за тематикою дисципліни	від 0 до 5 балів

9.3 ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

Оцінка за шкалою ЄСТ S	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		
		Екзамен, диференційований залік		Залік
A	90 – 100	5	відмінно	зараховано
B	81 – 89	4	дуже добре	
C	71 – 80		добре	
D	61 – 70	3	задовільно	
E	51 – 60		достатньо	
FX	21 – 50	2	незадовільно	незараховано
F	0 – 20	2	незадовільно (без права перездачі)	незараховано (без права перездачі)

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни за цією шкалою відображається у відомості обліку успішності та іншої академічної документації.

РОЗДІЛ 10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчально-методичне та наукове забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу з навчальної дисципліни «Управління державними та місцевими фінансами» включає:

- державні стандарти освіти;
- навчальні та робочі навчальні плани;
- програма навчальної дисципліни;
- робоча програма навчальної дисципліни;
- плани семінарських і практичних занять та методичні рекомендації з їх проведення;
- завдання та методичні матеріали до виконання самостійної роботи (СРС);
- завдання та методичні матеріали до виконання індивідуальної роботи студента (ІРС);
- завдання для проведення модульного контролю (тестові завдання);
- законодавчі та інструктивно-методичні матеріали;
- опорний конспект лекцій;
- підручники і навчальні посібники;
- структурно-логічні схеми та інший ілюстративний матеріал.

РОЗДІЛ 11. МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами. Студентам під час лекцій роздається друкований матеріал, виділяються головні висновки з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного обмірковування. Студенти здійснюють коментарі самостійно або за участю викладача.

Робота в малих групах дає змогу структурувати семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію

Кейс-метод – розгляд, аналіз конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються; для представлення певних; досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань тощо.

Банки візуального супроводження сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності:

- законодавчі матеріали та коментарі до них;
- навчально-методичні матеріали;
- структурно-логічні схеми та інший ілюстративний матеріал;

Періодичні видання:

- «Актуальні проблеми економіки»;
- «Баланс-Бюджет»;
- «Вісник. Офіційно про податки»;
- «Економіка України»;
- «Економіка, фінанси, право»;
- «Економіст»;
- «Казна»;
- «Проблеми економіки»;
- «Регіональна економіка»;
- «Світ фінансів»;
- «Сталий розвиток економіки»;
- «Фінанси України».

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання з дисципліни

Методи активізації навчального процесу	Проблемні питання
<p>Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, використовується досвід зарубіжних навчальних закладів.</p>	<p>Тема 1. Сутність державних та місцевих фінансів Проблемні питання: 1. Сучасні визначення фінансів. 2. Фінанси як економічна категорія.</p> <p>Тема 2. Нормативно-правові засади управління державним та місцевими бюджетами Проблемні питання: 1. Аналіз динаміки норм національного бюджетного законодавства. 2. Визначення кореляції між податковими причинами та бюджетними наслідками.</p>
<p>Робота в малих групах дає змогу структурувати практичні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування</p>	<p>Тема № 3. Управління доходами бюджетів Проблемне питання: 1. Пошук найбільш оптимальних шляхів збільшення дохідної частини державного бюджету України.</p> <p>Тема № 4. Управління видатками бюджетів Проблемні питання: 1. Розроблення ефективних пропозицій щодо оптимізації видатків бюджетів різних рівнів.</p>
<p>Лекції-дискусії Під час лекцій роздається друкований матеріал, виділяються головні висновки з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, на які лектор відповідає сам, не чекаючи відповідей студентів</p>	<p>Тема № 5. Державні та місцеві запозичення і управління боргом Проблемні питання: 1. Ефективність державного кредиту під час економічного спаду.</p> <p>Тема № 6. Управління фінансами бюджетних і позабюджетних цільових фондів Проблемні питання: 1. Шляхи покращення фінансового балансу позабюджетних цільових фондів. 2. Визначення доцільності формування бюджетних цільових фондів.</p>

<p>Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.</p>	<p>Тема 7. Управління фінансами державних і комунальних підприємств Проблемне повідомлення та дискусія з питань: 1. Напрямки підвищення рентабельності державних підприємств у Україні. 2. Фінансовий стан комунальних підприємств у сфері житлово-комунального господарства.</p>
<p>Банки візуального супроводження сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Навчально-методичні матеріали з вивчення навчальної дисципліни • Методичні рекомендації з навчальної дисципліни • Законодавчі матеріали та коментарі до них

РОЗДІЛ 12. РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Ресурси мережі Інтернет	Ресурси мережі з навчальної дисципліни
<p>Офіційний сайт Верховної ради України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua/.</p> <p>Офіційний сайт Міністерства фінансів України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/uk</p> <p>Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Національного банку України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Асоціації українських банків – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://aub.org.ua</p> <p>Офіційний сайт Державної аудиторської служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index</p> <p>Офіційний сайт Державної фіскальної служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Державної казначейської служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.treasury.gov.ua</p> <p>Офіційний сайт Держкомстату України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/</p> <p>Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг – https://www.nfp.gov.ua</p> <p>Національної Комісії з цінних паперів та фондового ринку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nssmc.gov.ua</p> <p>Сайт «Децентралізація влади» – [Електронний ресурс]: – Режим доступу: decentralization.gov.ua/</p> <p>Сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.ibser.org.ua</p> <p>Сайт газети «Голос України». [Електронний ресурс] - режим доступу: http://www.golos.com.ua/article/255545</p> <p>Електронна версія газети «Цінні папери України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.finmarket.info/securities_paper/</p> <p>Офіційні сайти обласних державних адміністрацій</p>	<p>Програма навчальної дисципліни</p> <p>Робоча програма навчальної дисципліни</p> <p>Завдання та методичні рекомендації до проведення семінарських занять,</p> <p>Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи (СРС)</p> <p>Завдання та методичні рекомендації до ІРС</p>